

SỨC SỐNG VƯỢT THỜI GIAN

Nếu đã một lần xuôi về Quảng Nam, giữa trời nước mênh mang bạn sẽ được thả hồn phiêu du cùng làn điệu hò khoan đượm tình và tình của con người, xứ sở. Hò xứ Quảng còn được gọi là hò kiến tị theo lối ứng khẩu, câu xướng hay câu đối phải được hò ngay tại chỗ chứ không có chuẩn bị trước, do vậy để có thể tham gia cuộc hò phải là người sáng dạ, thông minh, thuộc nhiều điển tích.

Chẳng ai rõ hò kiến tị có từ bao giờ nhưng các bậc cao niên ở nơi đây thì khẳng định rằng nguồn gốc của nó chính xuất phát từ những bài ca lao động của cha ông trên bước đường khai canh, mở làng, lập ấp. Nghệ nhân Ba Đứng, người nổi tiếng khắp vùng bởi tài hò kiến tị không có đối thủ ở vùng đìa Bảy Mẫu, xã Cẩm Thanh (Hội An) đã từng được mệnh danh là "Trương Chi trên dòng Thu Bồn" bảo rằng, ông cũng như bao bà con xứ này cất tiếng hò lên để thỏa chí tang bồng ngày ngày lênh đênh sóng nước, hò để giao lưu cùng bạn bè trong những cuộc rượu, sau những ngày ra khơi đánh cá. "Đời tôi vui về hát hò, thế nên dẫu trong nhà hết sạch gạo nhưng

người ngoài không ai hay. Vui về để ra tiền, buồn phiền sinh ra bệnh, cứ ngẫu hứng có bạn bè là cùng nhau cất tiếng đối đáp, nghĩ ra cái gì thì cái đó..." - ông Đứng hóm hỉnh tâm sự.

Hò kiến tị trên sông nước thường là hò lao động miêu tả việc chèo thuyền thả lưới buông câu, sâu lắng như những chuyến đò ngang, đò dọc, cũng có khi gửi gắm vào đó cả những tâm sự, giải bày tình cảm của người hò đối với con người, quê hương và cuộc sống. Tính độc đáo và sức hấp dẫn của hò kiến tị nằm ở chính khả năng ứng tác và ứng biến một cách khéo léo đến tài tình của những người tham dự đối đáp. Làn điệu hò nằm ở khuôn mẫu thơ lục bát, song thất lục bát, lục bát biến thể, những thể thơ chân mộc, dễ nhớ, dễ thuộc. Mỗi khổ thơ là một khuôn làn điệu, mỗi câu hò gồm phần kể (một người) và phần xô (nhóm người), ngoài ra còn có thêm tiếng đệm, như "à ơi" (ngân dài ở đoạn đầu), "hớ hò", "hớ hụi" (rõ, gọn) và kết thúc bằng "khoan hớ hụi hò khoan" tha thiết.

Nếu hò kiến tị về chủ đề lao động thiên

về những làn điệu kể, thì hò giao duyên đôi lứa lại đặc biệt quan tâm đến phần phát triển, tiến triển giai điệu để cho câu hò càng về cuối càng mượt mà, đầm thắm. Trình tự diễn xướng của một canh hò kiến tị giao duyên trên sông thường có màn hò chào hỏi rồi mới đến màn các chàng trai cô gái đối đáp nhau bằng cách tự đặt ra câu hò, không lặp lại lẫn nhau để tìm hiểu về tâm tư, tình cảm và gia cảnh của đối tượng. Đây chính là màn hò thể hiện rõ nhất sự sáng tạo và ứng đối tài hoa của những người trong cuộc...

Nhớ về xứ Quảng, đâu chỉ là đất đai "chưa mưa đã thấm", đâu chỉ là "rượu hồng đào chưa nhắm đã say" mà nơi đây còn có những câu hát, điệu hò mang âm hưởng đậm đà của những làn điệu dân ca truyền thống. Có lẽ chính nét tính cách đặc trưng rất mạnh mẽ, cương trực, hết sức chân chất, mộc mạc và giàu tình cảm của con người nơi đây thể hiện trong những câu giao duyên, đối đáp đã làm nên sức sống vượt thời gian của hò kiến tị.

QUẢNG ĐÀ